

Nejstarší kniha ve fondu Knihovny města Hradce Králové

Iva Košťálová

Každý knihovní fond má svá nej a mezi nimi i nejstarší knihu. V Knihovně města Hradce Králové to je *Citara Nového Zákona...* od Antonína Koniáše, kterou vydala Alžběta Tibelli v roce 1799. Proslulá Tibellova tiskárna ve městě fungovala již od roku 1711. Alžběta Tibelli převzala tiskárnu po svém zemřelém manželovi Janu Klimentovi Tibellim. Brzy se dostala do tíživé finanční situace kvůli úbytku zakázek v důsledku zrušení jezuitského řádu a náboženských bratrstev. Po své smrti v roce 1806 odkázala podnik faktorovi Františku Boučkovi. Ten byl ovšem brzy ze situace, ve které se tiskárna nacházela, zoufalý a velmi rád ji o dva roky později prodal Janu Hostivítu Pospíšilovi. To už je ale jiný příběh.

Vraťme se k Antonínovi Koniášovi. Narodil se v rodině knihtiskaře, je tedy trochu paradoxní, že proslul svou horlivou cenzurou a konfiskací nekatolických knih, které často i veřejně páčil (v Hradci Králové to bylo roku 1728, 1731 a 1735). Knihy cenzuroval tím, že v nich škrtal a přepisoval podle něj závadné pasáže. Sám byl autorem několika spisů. Tato jeho aktivita byla spjata právě s hradeckou Tibellovou tiskárnou. Vydal zde i své nejznámější dílo: *Klíč kacířské bludy k rozeznání otvírající, k vykořenění zamýkající*. Ve snaze nahradit zabavené knihy uveřejnil několik duchovních spisů. Mimo jiné uspořádal sbírku duchovních písní s velmi dlouhým názvem *Citara Nového Zákona pravého Boha v předrahých Kristové víry tajemstvích a svatých jeho libozpěvně oslavujících aneb Písně celoroční s nimiž věrné duše v každý čas Boha chválí, při veřejných slavnostech milostně Syna Božího vtělení, a předivné světa vykoupení sobě potěšitelně připomínati, ve všech potřebách a případnostech zkormoucenou mysl obveselití může k duchovnímu potěšení všem vlastencům představené*. Poprvé byl tento kancionál publikován v roce 1727. Do roku 1800 vyšel celkem v sedmi známých vydáních. Je tištěn gotikou a vázán v kůži na lepence. Vazba našeho exempláře je již částečně poškozená a chybí zadní desky. Sběrka obsahuje většinou starší převzaté a upravené duchovní písně. Některé ale složil sám Koniáš, jako např. Píseň o vykořenění kacířských kněh, která je zřejmě ovlivněna starší jezuitskou skladbou Zapalte kacířské bludy.

„Spis jest mnohém subtilnější

a k zavedení schopnější,

věrný se ho stříci musí,

chce-li spasiti svou duši.

Šíří se též spis dáleji,

trvá nežli řeč stáleji,

rozům s falší zaslepuje,

bludy v srdce vkořeňuje.“

Dále v kancionálu najdeme např. Veselé vánoční hody, Chtíc, aby spal, Píseň o věčnosti, Píseň o smrti, Píseň o soudném dni, Píseň o mukách pekelných a další. Při listování narazíme i na několik poznámek psaných rukou kurentem v češtině. Jedná se o záznamy o narozeních, úmrtích a svatbách různých členů rodiny Kačerových, např. „Narodila se dcera Anna dne 15. prosince 1869“. Bohužel již není možné zjistit, kdo knihu tehdy vlastnil a psal si do ní poznámky.

Jediný exemplář *Citary Nového Zákona...* je k dispozici v referenčním centru knihovny, a to pouze prezenčně. Je to také populární součást prohlídky knihovny, obzvláště pro malé návštěvníky.

Zdroje:

DIVIŠOVÁ, Jaroslava. *Encyklopedie města Hradce Králové*. Hradec Králové: Garamon, 2011, 846 s. ISBN 978-80-86472-52-2.

Hradecká čítanka: Hradec Králové v poezii a próze. 1. vydání. Hradec Králové: Knihovna města Hradce Králové, 2018. 210 stran. ISBN 978-80-85059-54-0.

Knihovna Památníku národního písemnictví, 2019. *Cytara Nowého Zákona Prawého Boha W Předrahých Krystové Wjry Tagemstwých, a Swatých geho Ljbo-Spěwné Osláwugjcy* [online]. [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: https://arl.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/arl-pnp/en/detail-pnp_us_cat-041963-Cytara-Noweho-Zakona-Praweho-Boha-W-Predrahych-Krystowe-Wjry-Tagemstwých-a-Swatych-geho-LjboSpewne/

PAULAS, Jan, 2010. Na Koniáše se nelze dívat očima dnešní doby. In: *Katolický týdeník* [online]. 21. 10. 2010 [cit. 26. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.katydz.cz/clanky/na-koniase-se-nelze-divat-ocima-dnesni-doby.html>.

Kontakt na autorku: kostalova@knihovnahk.cz

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz